

بررسی جایگاه مشارکت پس اندازه‌های آحاد جامعه در جذب نقدینگی صنعت خودروسازی کشور مطالعه موردی اوراق مالی بهادار اسلامی

نویسنده: رضا آریاراد

کارشناس بازرسی در گروه صنعتی ایران خودرو

Email: ariaradreza@gmail.com

چکیده

افزایش نقدینگی به تعبیری بلای جان اقتصاد جامعه است و همچنین تاثیرگذار در افزایش نابسامانی و تورم افسار گسیخته می‌توان عنوان نمود؛ از این رو دولت‌ها با استفاده از ابزارهای در اختیار، سعی در مهار و کنترل حجم بالای نقدینگی و تعادل بخشی بازار عرضه و تقاضا را دارند. اما برآستی چرا افزایش نقدینگی به نابهنجاری اقتصادی تعبیر شده و بر هم زننده ثبات و رشد در اقتصاد معرفی می‌شود؟ و آیا تهدید نقدینگی در دست آحاد جامعه را می‌توان با بستر سازی قانونی مناسب و جذاب، به عنوان یک فرصت برای رشد صنعت (بویژه صنعت خودرو) در نظر گرفت؟ این مقاله قصد دارد با تحلیل نقدینگی بالا در کشور از یک سو و نیاز مبرم صنایع خودروسازی کشور به سرمایه در گردش [با لحاظ کاهش هزینه های مالی] از سوی دیگر، به راه های نوین تامین نقدینگی حداکثری برای صنایع خودروسازی پرداخته و پیشنهاد هایی موثر برگرفته از علم اقتصاد ارائه نماید.

کلمات کلیدی: نقدینگی، صنعت، خودروسازی، سرمایه در گردش، تولید

مقدمه

افزایش حجم نقدینگی که برآیند استقراض دولت از بانک مرکزی، افزایش وام ها، بهره و تسهیلات بانکی، سطوح درآمدی و پس اندازه‌ها و عواملی از این دست می‌باشد؛ با اینکه توسط بانک مرکزی مجموعه اقدامات و تلاش هایی برای کاهش میزان آن انجام شده است، با اینحال آمار ها نشان از افزایش میزان آن در کشور دارد.

بر اساس محاسبات انجام گرفته توسط اداره بررسی‌ها و سیاست‌های اقتصادی بانک مرکزی [۱]، حجم نقدینگی در هفته منتهی به ۱۳۹۹.۱۲.۲۹ به ۳۴۷۶۱ هزار میلیارد ریال رسید که نسبت به پایان سال قبل ۹.۵ درصد رشد نشان می‌دهد.

بررسی وضعیت نقدینگی در چهار سال گذشته (جدول شماره یک) نشان می‌دهد که به طور متوسط حجم نقدینگی در کشور سالانه ۲۳ درصد و در سال ۱۳۹۸ به میزان ۳۱ درصد بوده است که تنها در همین سال معادل ۵۸۸ هزار میلیارد تومان به حجم نقدینگی کشور اضافه شده است. آمار منتشره بدان مفهوم است که در سال ۱۳۹۸ بطور متوسط ماهانه ۴۹ هزار میلیارد تومان، روزانه ۱۰۶ هزار میلیارد تومان و ساعتی ۶۸ میلیارد تومان به حجم نقدینگی کشور افزوده شده است.

جدول شماره (۱)

وضعیت نقدینگی از سال ۱۳۹۶ تا تاریخ ۱۳۹۹- هزار میلیارد ریال

سال	حجم نقدینگی	درصد تغییر
۹۶	۱۵۲۹۹	۲۲.۱٪
۹۷	۱۸۸۲۸	۲۳.۱٪
۹۸	۲۴۷۲۱	۳۱.۱٪
۹۹	۳۴۷۶۱	۴۰.۶٪

از این روست که ارائه راهکارهای مناسب در بکارگیری از این حجم بالا در مسیرهای بهبود اوضاع اقتصادی کشور می تواند از خرابی و آشفتگی اقتصاد کشور بکاهد. چرا که با قرارگیری خودخواسته و کنترل نشده در هر بازاری، به سیل ویرانگری می ماند که جز خرابی و ویرانی و تورم چیزی به بار نخواهد آورد. و لاجرم به چرخه متناسب و ایده آل تولید، عرضه متناسب و عدالت اجتماعی ضربه وارد نموده و پویایی اقتصاد کشور را منفعل خواهد نمود.

تعریف و بیان مسأله:

نقدینگی در واقع به مجموعه پول غیر دولتی - سپرده های جاری و سپرده های پس انداز بخش خصوصی- نزد بانک ها و اسکناس و مسکوکات در دست مردم اطلاق می گردد، که معمولاً در شرایط ایده آل می باید متناسب با میزان تولید کالاها و خدمات باشد تا ثبات در اقتصاد پدید آمده و همه اقشار مختلف جامعه در یک بازار با ثبات امکان تبدیل نقد به کالا را با تناسب و برابری در میزان عرضه و تقاضا بدست آورند. به بیان ساده تر، هرچه حجم نقدینگی در سطح جامعه از میزان تولید کالاها و خدمات بیشتر شود به همان میزان تقاضا از عرضه پیشی گرفته و با برهم خوردن تعادل بین عرضه و تقاضا، تورم و افزایش افسارگسیخته و دورقمی شدن نرخ افزایش قیمت ها (تورم) پدید می آید. از این روست که دولت ها به منظور ثبات بخشیدن به بازار و متعادل نمودن تناسب بین عرضه و تقاضای کل، وارد عمل شده و با توجه به ابزارهایی که در اختیار دارند دست به کار اقدامات موثر در این زمینه با اجرای راهکارهای قابل قبول اقتصادی می شوند.

از طرفی در صنعت خودروسازی کشور برآورد بیش از ۴۰ هزار میلیاردی سرمایه در گردش برای تداوم فعالیت و چرخه تولید خودرو و متعاقب آن، فعال نگه داشتن ۶۰ صنعت زنجیره ای مرتبط با صنعت خودرو، مورد نظر بوده که تامین این حجم از نقدینگی، همانند سایر صنایع کشور از روش موجود (تسهیلات بانکی) انجام می شود، که این خود هزینه های مالی بالایی را به صنعت خودروسازی مترتب می کند. و همچنین یکی از عوامل موثر در زیانده کردن و افزایش زیان انباشته شرکت های خودروسازی را شامل می شود.

روی دیگر سکه، بانک ها با بازدریافت این تسهیلات که با بهره های روز کشور همراه بوده و هزینه های مالی بالایی را به خودروسازان تحمیل نموده است به عنوان درآمد شناسایی کرده و از طریق سیستم بانکی مجدداً به جامعه تزریق می کنند، که این خود در جهش حجم نقدینگی به صورت تصاعدی و افزایشی دامن می زند.

اهداف مطالعه:

حال این سوالات قابل طرح است که چگونه این حجم از نقدینگی که به مانند بمبی عمل نکرده و آماده انفجار است و تجربه نشان داده است که در هر بازاری قرار گرفته، به آشفتگی و نابهنجاری انجامیده است را در خدمت صنعت و بخش خودروسازی کشور قرار داد؟ آیا ساز و کارهای آن فراهم است؟ و آیا مقتضیات ورود سرمایه ها و پس اندازهای مردمی در مسیر تولید و سرمایه گذاری مولد (بخش صنعت خودروسازی کشور) وجود دارد؟

چه راهکارهایی برای تبدیل تهدید به فرصت این سیل ویرانگر در صنایع خودروسازی وجود دارد؟

مروری بر ادبیات تحقیق نقدینگی و پس انداز های خانگی در سرمایه گذاری های مولد:

یکی از مهم ترین شروط توسعه اقتصادی، افزایش سهم پس انداز و سرمایه گذاری، از تولید ناخالص داخلی کشور است و تأمین منابع برای سرمایه گذاری بستگی تام و تمام به میزان پس انداز جامعه دارد. شواهد تجربی نشان می دهد کشورهایی که پس انداز بالاتری داشته اند، افزایش بهره وری و رشد اقتصادی بالاتری را تجربه کرده اند. بین کشورهای توسعه یافته طی دهه های گذشته آلمان و فرانسه با نرخ پس اندازی دو برابر ایالات متحده، رشد بهره وری دو برابر آمریکا را تجربه کرده اند. از طرف دیگر، ژاپن با نرخ پس اندازی بیش از سه برابر آمریکا، رشدی سه برابر این کشور را در بهره وری خود ایجاد کرده است. [۲] اما در ایران به دلیل نرخ تورم بالا و افزایش نقدینگی، وجوه غیر دولتی و در دست مردم در چند سال اخیر رشد فزاینده ای داشته است و این در حالی است که طی این سال ها تمایل سرمایه های غیر دولتی در مسیر سرمایه گذاری های زودبازده و بعضاً کاذب در بازارهایی همچون: مسکن، طلا، ارز و ... بوده که نتیجه عکس اصل اقتصادی تأثیر سرمایه و پس انداز ها در افزایش تولید ناخالص داخلی بدست آمده است. چرا که عمده سرمایه های مردمی بجای حضور در بخش های فعال و مولد، در بازارهای دلالی و بعضاً کاذب و غیر اشتغال زا قرار گرفته است.

تشکیل سرمایه از پس اندازهای خانگی همواره به عنوان یک عنصر اساسی در مسائل توسعه اقتصادی مطرح بوده است. که این مهم در کتاب ثروت و ملل آدام اسمیت به نقش کلیدی پس انداز در رشد اقتصادی اشاره و پس از توجه به نیروی کار، مهمترین عامل رشد اقتصادی را تشکیل سرمایه های خانگی در سرمایه گذاری های مولد معرفی کرده است.

از مهم ترین موانع رشد و توسعه اقتصادی اکثر کشورهای در حال توسعه کمبود سرمایه و وجود شکاف های پس انداز در بخش اقتصادی فعالیت های تولید است، که بر رشد اقتصادی بلند مدت این کشورها اثر منفی برجای می گذارد. گروه بزرگی از کشورهای کمتر توسعه یافته که خیز اقتصادی نداشته اند الگوهای پس انداز در حال کاهشی را از اواسط دهه ۱۹۷۰ نشان می دهند که در سال ۱۹۸۳ به میزان متوسط به پایین ۱۰ درصد رسیده اند. اما در مقابل کشورهایی که رشد اقتصادی را تجربه کرده اند روند پس انداز های پایین خود را از دهه ۱۹۷۰ به بعد افزایش چشمگیر داده اند. که به عنوان مثال به کشور چین می توان اشاره نمود که از اواخر دهه ۱۹۶۰ با ۲۵ درصد شروع و در اوایل دهه ۱۹۹۰ این درصد به ۴۰ افزایش می یابد. و رشد اقتصادی بسیار بالایی را در این کشور متعاقب آن شاهد بوده ایم. [۳]

بر اساس گزارش مرکز آمار ایران مابه التفاوت درآمد و هزینه سالانه خانوارهای کشور از سال ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۷ هر خانوار شهری به ترتیب ۱۰،۲، ۱۰،۲ و ۹،۶ درصد و هر خانوار روستایی به ترتیب ۱۱،۳، ۱۱،۵ و ۸ درصد از درآمدش نسبت به کل هزینه های بیشتر بوده است. [۴] از این رو، هرچند نرخ پس انداز های جامعه در سطح پایین قرار دارد، اما رشد نقدینگی که برآیند استقراض دولت ها از بانک مرکزی، انتشار اسکناس، تسهیلات بانکی و بهره های بانکی می باشد؛ روند افزایشی به خود گرفته و می توان بهترین راه کنترل آن را در هدایت نقدینگی ها در مسیر صنعت و تولیدات صنعتی جستجو کرد.

اقتصاددانان کلاسیک معتقدند که تمرکز سرمایه تنها راه حل توسعه اقتصادی در یک کشور است و برای تمرکز سرمایه نیاز به پس انداز بیشتر وجود دارد. به عبارت دیگر آنها معتقدند که پس انداز ها در جامعه به سرمایه گذاری تبدیل می شود. اقتصاددانان معتقدند که پس انداز بیشتر مساوی با سرمایه گذاری بیشتر بوده و ترقی و رشد اقتصادی را حتمی خواهد کرد. اما امروزه برای تکامل رشد اقتصادی موثر و پویا، افزایش سطح پس انداز ها به همراه افزایش بهره وری موجبات رشد اقتصادی را فراهم خواهد آورد.

محمد جعفر مجرد (۱۳۷۷) در هشتمین کنفرانس سیاست های پولی و ارزی طی مقاله ای به بررسی عوامل موثر بر پس انداز در ایران پرداخته و معتقد است که رابطه بین متغیرهایی نظیر نرخ تورم و نرخ ارز نشانگر آن است که این دو متغیر اثرات منفی بر پس انداز بجای گذاشته اند. زیرا با افزایش نرخ تورم و نرخ ارز، پس اندازها به سمت دارایی هایی با نرخ بازدهی بالا (بازارهای کاذب و مضر اقتصادی) منحرف خواهند شد. [۵]

در تایید این مدعا می توان به هجوم پس اندازهای انباشت شده و وجوه نقد غیردولتی در سرمایه گذاری در مسیرهای انحرافی بازارهای موازی نظیر طلا، سکه، ارز، خودرو و ... در چند سال اخیر اشاره کرد که نه تنها به اقتصاد و تولید ناخالص داخلی نیانجامیده، بلکه اثرات تورمی و بعضا نابهنجاری اقتصادی را به بار آورده است. به هر ترتیب وجوه نقد و شبه نقد در دست مردم یک کشور را زمانی می توان ارزشمند در اقتصاد تلقی نمود که با بهره وری عوامل تولید همراه بوده و در این صورت است که می تواند به رشد اقتصادی بالا بیانجامد.

نتیجه این تحقیق این است که همواره یک رابطه مثبت و معنی داری بین وجوه نقد و پس انداز های جامعه با افزایش میزان سرمایه گذاری ها وجود دارد و امکان تغییر مسیر سرمایه گذاری ها از بازارهای کاذب موازی به سمت تولید و سرمایه گذاری های مولد و با بهره وری بالا در کشور وجود دارد، که با فراهم نمودن بسترها و قوانین و مقررات مرتبط دولتی و همراهی و وفاق نهادهای زیربط، مسیر توسعه و رشد اقتصادی را فراهم و به سرازیر شدن سرمایه های سرگردان در بخش های تولیدی و مولد کشور می انجامد.

از این رو با توجه به فرهنگ و روحیه مشارکت جمعی در جامعه اسلامی ایران و نمونه بارز آن در دفاع همه جانبه و جمعی مقدس هشت ساله که آحاد جامعه با تمام وجود مشارکت نموده و بر بزرگترین دشمن آن روزگار واثق آمد، در جنگ اقتصادی و به انگیزه های ارتقاء جایگاه اقتصادی کشور و افزایش حضور پس اندازهای خانگی و مجموعه نقدینگی در مسیر صنعت مولد کشور نیز با یک مدیریت آگاهانه و منفعت پس اندازکنندگان و سود و انتفاع جامعه از آن؛ می توان به بسیج نقدینگی جامعه در مسیر تولید و اشتغال مولد پایدار امیدوار بود.

برخی راهکارها در استفاده از نقدینگی در مسیر تولید:

۱. بازار سرمایه:

بورس اوراق بهادار بازاری است رسمی و سازمان یافته برای سرمایه ، که در آن خرید و فروش سهام شرکت ها و اوراق بهادار تحت ضوابط، قوانین و مقررات خاص خود انجام شده و تعیین قیمت سهام در آن بر اساس عرضه و تقاضا با سرمایه سرمایه گذار در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار مشخص میگردد. بورس اوراق بهادار به عنوان یک بازار متشکل و رسمی، مهمترین عامل جذب و سامان دادن صحیح منابع مالی سرگردان است که با جمع آوری نقدینگی جامعه و فروش سهام شرکت ها، ضمن به حرکت در آوردن چرخ های اقتصاد جامعه از طریق تامین سرمایه های مورد نیاز پروژه ها، کاهش دخالت دولت در اقتصاد و نیز افزایش درآمدهای مالیاتی، منافع اقتصادی چشمگیری به ارمغان می آورد. و اثرات ناشی از نقدینگی در جامعه را از بین می برد. [۶]

تاریخچه بورس اوراق بهادار به قرن پانزدهم میلادی باز میگردد که بازرگانان و تجار به منظور کاهش ریسک مخاطرات بازرگانی، با مشارکت دادن دیگران در آورده اشان، آنان را با توجه به میزان سرمایه گذاری، در سود و زیان شریک می کردند.

در این روش که بعد ها و به شکل تکامل یافته امروزی آن با نام بورس اوراق بهادار شناخته می شود سرمایه و پس اندازهای خانوارها در مسیر کسب و کارهای مولد قرار گرفته و با مشارکت در تامین سرمایه شرکت های بورسی علاوه بر تامین سرمایه و سرمایه در گردش، به شکوفایی اقتصاد ملی می انجامد .

بورس اوراق بهادار هر کشور در واقع منبع بزرگی از سرمایه های ناشی از پس اندازهای خانوارها است که با تمهیدات دولت ها و جذابیت بازار سرمایه در راستای تحقق کار و تولید، در مسیر صحیح آن قرار گرفته و علاوه بر سود مشارکت، در سطح کلان به سرمایه لازم برای اجرای پروژه های دولتی و خصوصی می انجامد و بدین وسیله با به کارگیری پس اندازهای مردم در فعالیتهای اقتصادی از هدر رفت سرمایه با سرازیر شدن در بازارهای کاذب و مخرب در اقتصاد کشور جلوگیری می کند.

تولیدکنندگان و فعالین اقتصادی به منظور تامین سرمایه مورد نیاز خود در تداوم مسیر توسعه فعالیت اقتصادی، پس از طی مراحل قانونی و ضوابط پذیرفته شدن در بورس اوراق بهادار، شرایط مشارکت آحاد جامعه در کسب و کارهای مولد را مهیا می کنند؛ از طرفی پس اندازهای راکد مانده خانوارها در مسیر توسعه اقتصادی قرار گرفته و سهامداران از منافع حاصل از فعالیت های مشروع، قانونی و موثر در افزایش تولید ناخالص ملی بهره مند میگردند.

با ایجاد جذابیت و رونق در بورس اوراق بهادار شاهد جذب حداکثری پس اندازهای جامعه قرار گرفته و نقدینگی بجای راکد ماندن در بانک ها و بازارهای کاذب همچون طلا، ارز و واسطه گری و...، در مسیر کسب و کارهای مولد، مشروع و اقتصادی کشور در راستای رشد اقتصادی در شرایط کنونی تحریم ها قدم بر خواهد داشت.

شواهد حاکی از سرازیر شدن نقدینگی به بورس اوراق بهادار است و نوید بخش مهیا شدن سرمایه در گردش شرکتهای تولیدی برای تامین مواد اولیه خطوط تولیداتشان و در نتیجه چرخه مطمئن تولید با افزایش مشارکت پس اندازهای مردمی است.

از این رو، می توان این امر مبارک و میمون را بازگشت تاریخی نقدینگی به مسیر سرمایه مولد نامید.

شکی نیست امروزه در شرایط مساوی سپرده گذاری در بانک و سرمایه گذاری در بورس اوراق بهادار، با لحاظ علم اقتصاد، بورس اوراق بهادار اولی است. چرا که هدایت نقدینگی به سمت صنایع تشنه نقدینگی تغییر مسیر داده و از این باب صنایع بورسی امکان تامین سرمایه لازم در ادامه چرخه تولید محصول و کار و فعالیت اقتصادی و صنعتی را دارا خواهند بود. از طرفی رونق در تولید، رونق بورس و ارزشمندی سهم شرکت های بورسی را در پی داشته و به کنترل نقدینگی در جامعه با عنوان یک ابزار موثر و کاربردی برای دولت ها می انجامد.

از این رو، سهام گروه خودرو در بازار سرمایه با توجه به تجدیدارزیابی دارایی ها، تداوم موفق چرخه تولید خودرو با رویکرد داخلی سازی و اشتغال پایدار در داخل کشور، ارتقا سطح کیفی محصولات و تغییر رویکرد مدیران در کاهش واردات و توجه به داخل، منجر به جذابیت سهام آن ها نزد سهام داران و بخش نقدینگی جامعه شده و با تداوم رشد تولید و سودآوری با اقبال خوب بازار مواجه گردید. که استفاده حداکثری از منابع نقدینگی وارد شده در بورس اوراق بهادار برای خودروسازان می تواند بهترین فرصت جذب سرمایه در گردش برای تداوم تولیدات فراهم نموده و از هزینه های مالی ناشی از اخذ تسهیلات بانکی و بهره های آن بکاهند، که علاوه بر کاهش هزینه های مالی، بخشی از روند سودآوری از این حیث میسر گردد.

۲. انتشار اوراق:

به منظور مشارکت عموم در اجرای طرحهای عمرانی انتفاعی دولت مندرج در قوانین بودجه سالانه کل کشور و طرحهای سودآور تولیدی و ساختمانی و خدماتی، به دولت و شرکتهای دولتی و شهرداری ها و موسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و موسسات عام المنفعه و شرکتهای وابسته به دستگاههای مذکور و همچنین شرکتهای سهامی عام و خاص و شرکتهای تعاونی تولیدی اجازه داده می شود طبق مقررات این قانون قسمتی از منابع مالی مورد نیاز برای اجرای طرحهای مذکور شامل منابع مالی لازم برای تهیه مواد اولیه مورد نیاز واحدهای تولیدی را از طریق انتشار و عرضه عمومی اوراق مشارکت تامین نمایند. [۷]

یکی از بهترین راههای تامین نقدینگی، انتشار اوراق است. اوراق بهادار نوعی ابزار مالی با قابلیت نقل و انتقال هستند که دارای ارزش مالی بوده و بسته به نوع قرارداد معامله و همچنین موضوع مورد معامله دارای اسم های مختلف و کارکردهای متفاوتی می باشند.

بطور کلی اوراق بهاداری که در ایران مورد معامله قرار می گیرند به سه دسته تقسیم می شوند:

۱. اوراق سهام شامل سهام عادی، سهام ممتاز و سهام سرمایه ای

۲. اوراق بدهی شامل اوراق قرضه، اوراق مشارکت و ابراهای مالی اسلامی

۳. ابزارهای مشتقه مانند قراردادهای آتی، اختیار معامله، سلف، معاوضه و گواهی صندوق های سرمایه گذاری

در راستای اجرای بانکداری اسلامی اوراق مشارکت، جایگزین اوراق قرضه گردیده و با مجوز بانک مرکزی، برای تأمین منابع مالی مورد نیاز طرحهای عمرانی - انتفاعی دولت یا شرکتهای دولتی، شهرداری ها و مؤسسات عام المنفعه منتشر می شود.

اوراق قرضه اسلامی یا صکوک، ابزاری ابتکاری و منطبق با قوانین شرعی اسلامی هستند که برای نخستین بار در سال ۲۰۰۲ در جلسه فقهی بانک توسعه اسلامی پیشنهاد شد. این اوراق به عنوان اوراق بهادار با پشتوانه مالی و دارایی های فیزیکی شرکت های خاص مورد استفاده قرار می گیرد. (جدول شماره دو)

جدول شماره (۲)

اوراق بهادار مالی اسلامی (صکوک)	
۱- ابزارهای غیرانتفاعی : Non profitable instruments	
اوراق وقف: Endowment Sukuk	اوراق قرض الحسنه : Non-interest bearing Sukuk
۲- ابزارهای انتفاعی با بازدهی معین ((Profitable instruments with specified rate of return))	
اوراق اجاره: Ijarah Sukuk اوراق سلف: Salam Sukuk	اوراق مرابحه: Murabaha Sukuk اوراق استصناع: Istisna Sukuk
۳- ابزارهای انتفاعی با بازدهی انتظاری : Profitable instruments with expected rate of return	
اوراق مضاربه مساقات	اوراق مشارکت اوراق مزارعه

۲.۱. اوراق مرابحه:

یکی از بهترین راه‌های تامین نقدینگی در بورس اوراق بهادار، انتشار اوراق مرابحه است. در این نوع اوراق، شرکت‌ها به منظور تامین نقدینگی، با واسطه قرار دادن یک موسسه مالی و با انتشار اوراق مرابحه از طریق شرکت تامین سرمایه، اقدام به انتقال اوراق منتشره به سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار می‌کنند و با این روش، تامین سرمایه موردنیاز برای خرید مواد اولیه، تداوم تولید و رونق در تولید و فروش محصول فراهم می‌شود.

در این بیع، بانی (شرکت متقاضی سرمایه) متعهد می‌شود علاوه بر اصل سرمایه، میزان سود معین در نظر گرفته شده را در سررسید تعیین شده به سرمایه‌گذاران (خریداران اوراق) بپردازد.

به بیان ساده‌تر بیع مرابحه به معاملاتی اطلاق می‌شود که در آن فروشنده با اعلام خرید کالا (دارایی) مورد معامله در آینده با مبلغی بیش از مبلغ معامله در سررسید معین، بازپرداخت اصل و سود معین شده در آینده را تعهد می‌کند و بدین ترتیب هم سرمایه موردنیاز برای اجرای کارهای عمرانی و تداوم موثر چرخه تولید فراهم می‌شود و هم این که سرمایه‌گذار، علاوه بر مشارکت در طرح‌های عمرانی و اقتصادی کشور، در سررسید معین شده به انتفاع می‌رسد.

۲.۲. اوراق اجاره:

اوراقی است که در حکم بدهی برای شرکت بوده و دارنده این اوراق مالکیت مشاع نسبت به دارایی‌های پایه آن دارد. طبق قانون، اوراق اجاره بابت خرید دارایی‌های ثابتی هم چون ماشین‌آلات و تجهیزات، زمین، وسایل حمل و نقل (مانند هواپیما) و ساختمان و تأسیسات منتشر می‌شود. بنابراین خریداران اوراق اجاره در حکم مالک آن دارایی محسوب می‌شوند. به عنوان مثال: فرض کنید شرکت ایران خودرو بابت خرید تجهیزات مورد نیاز ارتقا خودروی K132 به مبلغ ۲ هزار میلیارد تومان پول نیاز دارد. از آنجایی که این رقم بسیار رقم بالایی است و در حال حاضر ممکن است از توان شرکت خارج باشد، بدین منظور تصمیم به انتشار اوراق اجاره نموده و تعداد بیست میلیون ورقه با ارزش اسمی یک میلیون ریالی منتشر می‌کند و از محل این سرمایه تجهیزات مورد نیاز را خریداری می‌نماید. در نتیجه با توجه به تعداد اوراق خریداری شده مالکیت مشاع نسبت به دارایی پایه موضوع اوراق بوجود می‌آید و پس از خرید اوراق، با توجه به ماهیت اوراق اجاره طی دوره‌های زمانی معین وجوهی در قالب سود این اوراق پرداخت می‌گردد.

۲.۳. اوراق استصناع:

قراردادی است که به موجب آن یکی از طرفین قرار داد، در مقابل مبلغی معین، ساخت، تولید و تحویل کالای مشخصی را در زمان معین نسبت به طرف دیگر به عهده می‌گیرد. سه نکته در قرارداد استصناع وجود دارد که آن را از سایر قراردادها متمایز می‌کند، نخست این که، در قرارداد استصناع به طور معمول کالای مورد نظر (موضوع استصناع) موجود نیست و سازنده در آینده آن را ساخته و تحویل می‌دهد، دوم اینکه در قرارداد استصناع تهیه مواد اولیه و لوازم کار به عهده سازنده است و سوم این که به طور معمول در زمان انعقاد قرارداد کل ثمن پرداخت نمی‌شود بلکه بخشی از آن به عنوان پیش پرداخت داده می‌شود بخش دیگر به صورت دفعی یا تدریجی تا زمان تحویل کالا پرداخت می‌شود

گاهی بخشی از آن به بعد از تحویل هم منتقل می‌شود. در این نوع از قرارداد، مدت زمانی که صانع باید در آن مدت، کالای مورد نظر را ساخته و تحویل مستصنع دهد و همچنین مواعد زمانی که باید به صانع داده شود؛ باید معلوم باشد. [۸]

۲،۴. اوراق سلف(سلم):

اوراق سلف نخستین بار در سال ۲۰۰۱ میلادی توسط کشور بحرین منتشر شدند. مؤسسه پولی بحرین برای نخستین بار در حوزه کشورهای خلیج فارس اقدام به انتشار اسنادی دولتی به ارزش ۲۵ میلیون دلار امریکا و به شکل اوراق ۳ ماهه و مطابق با قوانین اسلامی کرد.

بیع سلف موازی یکی از ابزارهای تامین مالی از طریق بورس کالا می باشد، که بر مبنای قرارداد سلف منتشر می شود. در این بیع، فروشنده در ازای دریافت بهای کالای مورد معامله، متعهد به در اختیار قراردادن کالا در زمان معین شده به خریدار می نماید. از مزایای این قرارداد برای خریدار، می توان به قابل خرید و فروش بودن در بورس کالا اشاره کرد و همچنین دریافت سود در پایان زمان قرارداد. قرارداد سلف یا عقد سلف قراردادی است که در آن عرضه کننده بخشی از دارایی پایه را به ازای بهای نقد و مطابق قرارداد سلف به فروش می‌رساند تا در دوره تحویل به خریدار تسلیم کند. بنابراین با انتشار اوراق سلف، شرکت ها می‌توانند نیاز نقدینگی خود را مرتفع سازند و سرمایه‌گذاران نیز با خرید اوراق سلف این فرصت را دارند که کالای مورد نیاز خود را در تاریخ سررسید به قیمت مناسبی تهیه کنند و چنانچه قیمت کالا در بازار در تاریخ سررسید بالاتر از قیمت توافقی در قرارداد سلف باشد آنگاه مابه‌التفاوت این دو مبلغ، سود سرمایه‌گذاران را تشکیل می‌دهد.

۲،۵. اوراق مشارکت:

اوراق مشارکت، اوراق بهادار با نام یا بی‌نامی است که به قیمت اسمی مشخص برای مدت معین منتشر می شود و به سرمایه گذارانی که قصد مشارکت در اجرای طرح‌های موضوع انتشار اوراق را دارند واگذار می‌گردد. دولت، شرکت‌های دولتی، شرکت‌های سهامی عام و خاص و شرکت‌های تعاونی تولید بر طبق قانون جزو شرکت‌هایی هستند که مجاز به انتشار اوراق مشارکت برای تأمین بخشی از منابع مالی لازم جهت ایجاد، تکمیل و توسعه طرح‌های سودآور تولیدی، ساختمانی و خدماتی و تأمین مواد اولیه تولید و یا طرح‌های عمرانی و انتفاعی دولت هستند. بر طبق قانون و برای آنکه انتشار اوراق مشارکت توجیه داشته باشد شرکت پروژه‌ای را که بابت آن اوراق منتشر می‌نماید ارزیابی کرده و بر اساس توجیه‌پذیر بودن فرایند انتشار اوراق را آغاز می‌نماید. برخلاف اوراق قرضه‌ای که در خارج رایج است، تمام اوراق مشارکت‌هایی که تا به امروز در ایران منتشر شده‌اند دارای ضامن سودآوری می‌باشند. به این معنی که در زمان انتشار اوراق در ورقه مزبور سود علی‌الحساب تعریف می‌گردد که این سود درواقع تضمین شده است و ناشر و در شرایط خاص ضامن اوراق، پرداخت سود را در تاریخ‌های اعلام شده تضمین می‌نماید و از این دریچه ریسکی متوجه دارندگان اوراق نخواهد بود. و همچنین چنانچه بازدهی بیشتر از آنچه برآورد شده محقق نماید در این صورت مابه‌التفاوت را به حساب دارنده اوراق منظور خواهد شد.

مبانی نظری و استدلال ها:

اهمیت کنترل نقدینگی و استفاده حداکثری از پس اندازهای خانگی برای جبران بخشی از کسری بودجه سال ۱۳۹۹ تا بدانجا است که دولت در لایحه بودجه ۹۹ مجاز شده‌است تا سقف ۵۵۰ هزار میلیارد ریال اوراق مالی اسلامی ریالی- ارزی و شرکت‌های دولتی نیز تا ۶۵ هزار میلیارد ریال، اوراق مالی اسلامی ریالی منتشر کنند. [۹] همچنین می توان به پیشنهاد انتشار اوراق ودیعه ۲ ساله

بانک مرکزی در راستای مدیریت رشد نقدینگی و کنترل تورم به میزان ۱۰۰ هزار میلیارد ریال اشاره کرد که برآورد شده است موجب کاهش رشد پایه پولی و نقدینگی به میزان ۲.۸ واحد درصد خواهد شد. [۱۰]

از این رو، توجه صنایع خودروسازی در تامین بخش عمده ای از سرمایه در گردش مورد نیاز تولیدات محصولات خودروپی، می تواند از افزایش هزینه های مالی (اخذ وام و تسهیلات بانکی با بهره های بالا) بکاهد و همچنین موجب مشارکت های همه جانبه مردمی در تداوم فعالیت چرخه تولیدات محصولات خودروپی شود.

نتیجه گیری:

برخلاف دیدگاه های رایج در این خصوص، می توان گفت که در صورتیکه با ایجاد جذابیت سرمایه گذاری در صنعت، تولید و بازار سرمایه مولد؛ نقدینگی بطور مستقیم و غیر مستقیم در آن مسیر قرار گیرد، آثار و برکات فراوان در شرایطی که کارخانجات تولیدی کشور برای دارا شدن دارایی جاری مورد نیاز تولیدات محصولاتشان بشدت در مضیقه و تشنه جذب نقدینگی از طرق مختلف و با هزینه های مالی بالا می باشند، که خود در بهای تمام شده محصولات تولیدیشان اثر مستقیم و فزاینده دارد، را به همراه می آورد. به واقع در صورتیکه نقدینگی مورد نیاز صنایع کشور از طریق نقدینگی مشروع موجود در کشور تامین شود، می توان به جرأت شاهد رشد منطقی و معقول اقتصادی با کنترل عواقب و عوارض سیل ویرانگر نقدینگی جامعه بود،

از این رو، نقش دولت در ایجاد انگیزه کافی در مشارکت دادن جامعه در کارهای عمرانی و صنعت داخلی کشور، بالاخص صنایع تولید خودروسازی که در سند چشم انداز صنعت خودرو در افق ۱۴۰۴ به عنوان پیشتاز و لکوموتیو صنعت کشور با اشتغال بسیار بالا و به حرکت درآورنده مجموعه میلیونی از کار و فعالیت صنعتی در کشور تعریف شده، بسیار پررنگ و حائز اهمیت است.

بنا براین، در صورت ایجاد و تقویت راهکارهای مشارکت دادن آحاد جامعه در صنعت و به طور مستقیم در تولیدات صنعتی، نه تنها در کنترل جریان نقدینگی و عوارض ناشی از آن می تواند بسیار موثر باشد، همچنین با ورود نقدینگی در جریان حیاتی تولیدات داخلی، به رشد تولید ناخالص داخلی کشور و شکوفایی اقتصادی در شرایط کنونی تحریم ها به طور مستقیم و همه جانبه کمک بسزایی خواهد نمود.

▪ نحوه تامین مالی شرکت های خودروسازی:

برابر صورتهای مالی منتشره سال مالی ۱۳۹۹ دو خودروساز بزرگ کشور، حاکی از آن است که به میزان ۴۶٪ از دارایی جاری خود را از محل تسهیلات مالی با بهره های باز پرداخت بین ۱۸٪ تا ۲۰٪ جبران می کنند و با احتساب مجموع تسهیلات مالی (جاری و بلند مدت)، این میزان به ۴۹٪ می رسد.

تامین نقدینگی و سرمایه در گردش شرکت های خودروسازی از محل تسهیلات مالی، هزینه های هنگفتی را به شرکت مترتب نموده و بخشی از هزینه های با اهمیت آنها محسوب می گردد. به گونه ای که در گزارشات تفسیری مدیریت پیوست صورتهای مالی با عنوان ریسک نرخ بهره قرار گرفته است.

جدول شماره سه

نحوه تامین مالی شرکت های خودروسازی

نام شرکت	صورتهای مالی حسابرسی شده شرکت های خودروسازی ایران خودرو و
----------	---

سایپا(۱۳۹۹.۱۲.۲۹)			ایران خودرو
ارقام(میلیون ریال)		سایپا	
بدهی ها			
تسهیلات مالی بلند مدت	تسهیلات مالی جاری	دارایی های جاری	
۹.۲۲۴.۵۶۶	۱۹۴.۹۷۱.۹۶۶	۴۳۰.۷۵۱.۳۷۴	
۱۰.۷۴۵.۲۱۷	۱۵۱.۳۷۰.۹۵۶	۳۱۶.۴۱۸.۴۳۳	
۱۹.۹۶۹.۷۸۳	۳۴۶.۳۴۲.۹۲۲	۷۴۷.۱۶۹.۸۰۷	

تسهیلات بانکی با بهره مشخص و نسبتا بالایی همراه بوده و در یادداشت های توضیحی هیات مدیره دو کارخانه بزرگ خودروسازی کشور که بیش از ۹۵ درصد از تولیدات خودرو در کشور را به خود اختصاص می دهند، با عنوان یکی از ریسک های با اهمیت نام برده می شود. در شرایط کنونی، تامین سرمایه در گردش برای تولید محصول از طریق اخذ تسهیلات و وام بانکی صورت می پذیرد که بر این روش سنتی دو ایراد اساسی وارد است:

- اول اینکه هزینه های مالی بالایی را بر دوش صنعت می گذارد چراکه این نوع روش تامین سرمایه در گردش، با بهره های نسبتا بالا همراه است و یکی از ریسک های افزایش هزینه های مالی برای صنایع به حساب می آید.
- ایراد دوم با بازپرداخت اصل و فرع اینگونه تسهیلات به بانکها، مجددا در قالب تسهیلات و اعتبارات در اختیار جامعه قرار گرفته و این حجم ازدیاد یافته نقدینگی، توسط بانکها به افزایش تورم و نقدینگی در جامعه دامن می زند.

همچنین استفاده از روش پیش فروش محصولات که گاهی به پیش فروش های بلند مدتی بیش از یکساله و بعضا در قالب طرح های پیش فروش دوساله تعریف و اجرایی شده است را نمی توان خالی از اشکال دید،

- چرا که این نوع از تامین نقدینگی، تنها برای جبران کسری نقدینگی و سرمایه در گردش جاری کارخانجات خودروسازی مورد استفاده قرار گرفته و تعهد و بدهی برای آینده ایجاد می کند که به عبارت ساده تر پوشش مالی هزینه های جاری با تعهدات آینده خواهد بود و بار سنگینی از تعهد و تحویل محصول را در پی خواهد داشت. و بنا بر این، می توان فروش های جاری را بهترین نوع فروش دانست و برای جبران نقدینگی مورد نیاز می باید از روش های نوین جذب نقدینگی استفاده نمود.

ریسک تامین نقدینگی صنایع خودروسازی:

تامین نقدینگی یکی از مهمترین دغدغه های صنایع خودروسازی است که همواره جزو ریسک های با اهمیت محسوب می گردد. در ریسک تامین نقدینگی امکان استفاده از فرصت سرمایه گذاری های آحاد جامعه در تولید از طرق بازار سرمایه، بورس کالا و انتشار اوراق و صکوک به عنوان بهترین ابزارهای تامین مالی و جایگزین روش های سنتی و با هزینه های بالا بهره گرفت. کما اینکه فرصت های استفاده از آنها، مصوب مجلس شورای اسلامی (قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید) بوده و از مواد قانونی آن می توان در کاهش هزینه های مالی بیش از پیش بهره گرفت. در شرایط دشوار اقتصادی و حساس کنونی، صنعت خودروسازی می باید به عنوان منافع ملی کشور، بیش از پیش مورد توجه و حمایت دولت، قانونگذاران و نهادهای نظارتی در تصویب قوانین و مقررات تسهیل کننده تولیدات خودرویی، تثبیت و ارائه نرخ ارز مناسب در

تامین مواد اولیه و قطعات مورد نیاز، نظارت کافی در کلیه مراحل تامین، تولید، توزیع و مصرف قرار گرفته و چرخ صنعت با مدیریت صحیح و هماهنگی به گردش ادامه دهد.

اوراق قرضه اسلامی و صکوک، ابزارهای ابتکاری و منطبق با قوانین شرعی اسلامی هستند که برای اولین بار در سال ۲۰۰۲ در جلسه فقهی بانک توسعه اسلامی پیشنهاد شده و کشورهای مالزی و اندونزی از این اوراق که با پشتوانه حمایت دولت و مشارکت اتحاد جامعه در ایجاد رونق اقتصادی است بهره گرفته اند.

• اوراق مرابحه:

در سال ۱۳۹۶ شرکت ایران خودرو برای اولین بار در تاریخ خودروسازی کشور، از بیع اسلامی مرابحه به منظور جبران کسری نقدینگی و مشارکت دادن اتحاد جامعه استفاده نمود. این پذیره نویسی به میزان ۷ هزار میلیارد ریال به صورت چهارساله و با اقساط بازپرداخت هر سه ماه یکبار صورت گرفت که استفاده از این روش موفق یکی از بزرگترین شکل جذب منابع مالی از صکوک در نوع خود محسوب می شود. یقیناً تجربه ای موفق در این زمینه برای مشارکت های آتی اتحاد جامعه شکل گرفت که پیشنهاد می گردد با توجه به پتانسیل نقدینگی بالا در کشور و علاقمندی جامعه در مشارکت های مستقیم و غیر مستقیم در طرح های تولیدی و صنعتی کشور، با جلب حمایت دولت و تسهیل قوانین و مقررات که با ارتباطات و همکاری گسترده خودروسازان با مجلس شورای اسلامی، نهادهای نظارتی، دولت و سایر نهادهای ذیربط بوسیله ارائه طرح ها و بیان نقاط ضعف مقررات در قالب طرح های پیشنهادی، می باید عمیق تر شکل بگیرد، و در نهایت بسیار بیشتر و با ظرفیت حداکثری انتشار این اوراق، برای جبران کسری نقدینگی خودروسازان اقدام گردد.

پیشنهاد می گردد از این نوع اوراق به منظور خریدهای نقدی برای کاهش هزینه های تولید و اخذ تخفیف های خرید نقدی استفاده گردد و بسیار از نظر کاهش هزینه های بهره و هزینه های مالی و عملیاتی تولید موثر خواهد بود.

• اوراق اجاره:

انتشار این اوراق به معنی اجاره دارایی هایی است که صنعت برای پیشبرد اهداف تولیدی خود، با استفاده از انتشار اوراق، خریداری نموده و مالکیت آن به صورت زمانی در اختیار صاحب اوراق می باشد. این نوع از مالکیت را مالکیت مشاع می نامند. به این معنی که هر شخص تنها مالک تعدادی از اوراق نزد خود است و به میزان ارزش ریالی آن، دارایی های صنعتی را مالک می باشد.

پیشنهاد می گردد از این نوع اوراق برای خرید ماشین آلات و تجهیزات مورد نیاز تولید خودروهای جدید و نوآوری های جدید استفاده شود.

استفاده از اوراق اجاره برای خرید تجهیزات و ماشین آلات مورد نیاز پروژه تولید خودروی بیش از ۹۰٪ طراحی و داخلی سازی شده K132 بسیار موثر است، چرا که تامین هزینه های بالای خرید تجهیزات و ماشین آلات مورد نیاز یک پروژه جدید، برای خودروسازان، در حال حاضر با مشکلات بسیاری همراه است و ناگزیر مجبور به استفاده از روش سنتی اخذ تسهیلات بانکی با بهره های بالا و ریسک بالای پروژه می گردند. که استفاده از روش انتشار اوراق اجاره و مشارکت دادن اتحاد جامعه، بسیار می تواند موثر واقع شده و پروژه های اینچنینی سرعت تامین مالی شده و به بهره برداری برسد.

• مزایا:

- جذب حداکثر نقدینگی مورد نیاز برای خرید ماشین آلات مورد نیاز پروژه های جدید
- کنترل نقدینگی جامعه
- سوق نقدینگی به مسیر تولید
- مشارکت اتحاد جامعه در طرح های تولیدی و صنعتی کشور

- اشتغال پایدار
- کاهش ریسک بهره
- کاهش هزینه های مالی شرکت های خودروسازی

نکته مهم:

- استفاده از این نوع اوراق بسیار مناسب پروژه های جدید و طرح های توسعه ای می باشد.
- بدلیل مشارکت دادن آحاد جامعه و اعتماد سازی جامعه به طرح ها، پیشنهاد می گردد شرکت های خودروساز در تدوین طرح ها با لحاظ کاهش هرچه بیشتر ریسک آن، بسیار توجه نمایند.

• اوراق استصناع:

این نوع اوراق را انتشار اوراق سفارش ساخت می نامند. ظرفیت استفاده از این نوع اوراق بسته به میزان ارتباط و تعهدهای مدیران مجموعه های قطعه سازی، خودروسازی و بانک ها است. که پیشنهاد می گردد خودروسازان به عنوان متولی و راس کار، با طرح های کارشناسی شده و مستند، تمام جوانب کار و تعهدات و تضامین آن را در نظر گرفته و سپس اقدام نمایند.

اوراق استصناع در واقع نوعی سفارش ساخت برای قطعات مورد نیاز خودرو است که امکان و پتانسیل ساخت داخل برای آنها وجود دارد، اما تاکنون به دلایل مختلف از خارج وارد می شده است. در این جا خودروساز به منظور کاهش هزینه های تولید و بهای تمام شده قطعه، حفظ اشتغال و در نهایت افزایش میزان داخلی سازی قطعات بکاررفته در خودرو پیشنهاد می گردد از این روش استفاده کند.

• مزایا:

- استفاده از منابع مالی جدید و بدون پرداخت از طرف خودروساز
- افزایش میزان داخلی سازی قطعاتی که امکان تولید و توسعه در داخل کشور برای آنها فراهم است
- حضور و مشارکت شرکت های دانش بنیان و خلاق و مبتکر در این نوع طرح

✓ نکته:

- استفاده حداکثری از این نوع اوراق، می تواند بسیاری از ایده های خلاقانه و مبتکرانه در افزایش داخلی سازی قطعات خودرو را به منصفه ظهور رساند.

• اوراق سلف:

برای اولین بار در سال ۲۰۰۱ میلادی توسط کشور بحرین انتشار این اوراق آغاز گردید و این کشور موفق به جذب ۲۵ میلیون دلار به منظور تداوم طرح های تولیدی خود گردید.

در این بیع فروشنده در ازای دریافت بهای کالای مورد معامله، متعهد به در اختیار قرار دادن کالا در زمان معین شده به خریدار می گردد.

از مزایای این طرح، امکان خرید و فروش خودرو و کشف قیمت واقعی خودرو در بورس کالا می باشد.

از این نوع اوراق در سال ۱۳۹۶ توسط شرکت سایپا با فروش ۵۰۰ میلیارد تومان خودروی سراتو و توسط شرکت ایران خودرو با فروش ۶۵۰۰ دستگاه خودروی دنا اقدام شده است.

پیشنهاد می گردد با توجه به مزایای بالای این طرح، توسط خودروسازان بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته و از حداکثر ظرفیت های این روش استفاده شود.

• مزایا:

- کشف قیمت واقعی با استناد به ماده ۱۸ قانون توسعه ابزارهای نوین مالی
- شفافیت قیمت
- امکان حذف واسطه گری و دلالتی
- ایجاد بازار ضابطه مند و با ثبات در عرضه و تقاضای کالا
- ایجاد فرصت ایده آل برای خودروسازان برای دریافت منابع مالی با استفاده از ابزارها و نهادهای مالی
- جدید مصوب سال ۱۳۸۸ مجلس شورای اسلامی
- امکان جذب نقدینگی بالای جامعه در تولید در قالب سرمایه گذاری با خرید و فروش اوراق منتشره
- سلف موازی
- تغییر تامین بهینه و به صرفه سرمایه در گردش و کاهش هزینه های مالی

• اوراق گام

در این نوع اوراق، وجهی در هیچ یک از مراحل، جابجا نمی گردد و این امکان را به قطعه ساز می دهد که به سهولت مواد اولیه مورد نیاز تولید قطعه را دریافت نموده و پس از پردازش و تبدیل به قطعه مورد نیاز خودرو، به خودروسازان تحویل نماید.

در این روش نیاز به جابجایی نقدینگی در طول زنجیره ارزش کاهش می یابد.
استفاده از این روش در صنعت مرسوم است، اما به نظر می رسد نیازمند پیگیری ها و بهبود کیفیت طرح های توجیهی خودروسازان برای استفاده حداکثری از ظرفیت این روش می باشد.

ظرفیت های مغفول مانده:

استفاده از حداکثر ظرفیت های تامین مالی از طریق اوراق خرید تبعی، خرید دین، بجای استفاده از روش هایی مانده: پیش فروش و تسهیلات بانکی

الزام توجه خودروسازان در استفاده از طرح های مشارکت تامین مالی:

استفاده از طرح های مشارکتی در قالب انتشار اوراق و استفاده از ظرفیت های بورس اوراق بهادار در واقع یک تعهدی را برای شرکت های خودروساز فراهم می کند که از ظرفیت های بدست آمده حداکثر استفاده در تداوم تولیدات، افزایش میزان عرضه محصولات، کاهش هزینه های تولید، کاهش هزینه های مالی (بهره)، کاهش ریسک های باهمیت، افزایش میزان داخلی سازی و تعمیق ساخت داخل و افزایش کیفیت و ارتقا تنوع محصولات خودرویی با استفاده از توان نیروی داخلی داشته باشند. که در بلند مدت نظر سرمایه گذاران که آحاد جامعه هستند و با اعتماد به مجموعه خودروسازی قصد سرمایه گذاری پس اندازهای خود در مسیر شکوفایی تولید و انتفاع مشروع و متناسب از این سرمایه گذاری را دارند، شود. و این اعتماد در واقع یک رویه برد- برد را (برای پس اندازهای خانگی و خودروسازان) اقتصادی را رقم بزند و متداول گردد.

نشانه هایی از جبران کسری بودجه دولت از طریق نقدینگی جامعه:

رشد پایه پولی یک کشور در شرایط ایده آل می باید با رشد و توسعه اقتصادی برابری کند و بر مبنای رشد تولید ناخالص داخلی، پایه پولی نیز افزایش یابد. اما در شرایط حال حاضر و با رشد منفی ۵.۴% در سال ۹۷ و ۶.۵% در سال ۹۸ می توان تنها دلیل رشد پایه پولی کشور را منتسب به جبران کسری بودجه از سوی دولت دانست که در افزایش نقدینگی و تورم اثرات خود را به طور محسوس نشان داده است. اما بخش عمده ای از جبران کسری بودجه دولت از طریق حمایت از بازار سرمایه و طرح های واگذاری شرکت های خصوصی به مردم از طریق بورس اوراق بهادار است که در بودجه سال ۹۹ پیش بینی رقم ۴۹.۵ هزار میلیارد تومان در نظر گرفته شده است و چیزی حدود هزار و ۲۴۷ میلیارد تومان بیشتر از درآمدهای نفتی بودجه در نظر گرفته شده است. که این رشد درآمد حاصل از واگذاری شرکت های دولتی به نسبت بودجه سال گذشته (۱۳۹۸) تقریباً رشد ده برابری دارد، تا جایگزین منابع درآمدی حاصل از فروش نفت گردد.

از اینرو به نظر می رسد بهترین راه تامین سرمایه در گردش کارخانجات و صنایع تولیدی کشور، جذب حداکثری پس اندازهای خانگی و سرمایه های سرگردان باشد. که به یک اصلاح ساختاری میان مدت و با اصلاح قوانین و مقررات بانکی و بازار سرمایه و همچنین هماهنگی دستگاه های اجرایی در یک تیم واحد و هدفمند می توان به این مهم دست یافت.

رابطه پس انداز، سرمایه گذاری و نقدینگی

همانطور که از تعریف نقدینگی بر می آید، نقدینگی به میزان نقد شامل اسکناس و مسکوک آحاد جامعه و همچنین سپرده های جامعه نزد بانک ها گفته می شود. به طور کلی افزایش نقدینگی پیامد چهار عامل اصلی: ۱- استقراض دولت از بانک مرکزی، ۲- وام ها، تسهیلات بانکی و نرخ بهره، ۳- سطوح درآمدی و ۴- پس اندازهای یک جامعه می باشد. به بیان ساده تر مجموع پول و شبه پول جامعه اعم از اسکناس و مسکوک و سپرده های نزد بانک ها بوده که آحاد جامعه از طرق مختلف استفاده از تسهیلات بانکی، سطوح درآمدی و پس انداز ها بدست آورده اند.

از طرفی افزایش بدهی های دولت به بانک مرکزی به منظور جبران کسری بودجه در امورات مختلف عمرانی، زیربنایی، درآمدهای جاری و سایر مصارف مورد نظر، به تزریق نقدینگی بیشتر از سوی دولت و با واسطه بانک ها به دست آحاد جامعه انجامیده و با توجه به اینکه در تناسب با میزان عرضه و تولید کالاها و خدمات در داخل کشور نیست؛ منجر به بالارفتن تقاضا و پرداخت حجم بیشتر نقد برای کالای مورد نظر جامعه شده، که بدین ترتیب شاهد افزایش تورم و نقدینگی بالا در جامعه هستیم.

در خصوص پس اندازهای جامعه که برآیند مابه التفاوت درآمدها و هزینه های مالی خانوارها می باشد، در علم اقتصاد و نظریه اقتصاددانان کلاسیک (آدام اسمیت در کتاب ثروت و ملل) به تنها راه حل توسعه اقتصادی در یک کشور تعبیر شده است. و امروزه اقتصاددانان شکل کامل تری به تعریف اقتصاددانان کلاسیک در خصوص پس انداز خانوارهای جامعه داده اند و معتقدند که افزایش میزان پس اندازهای یک جامعه در مسیر سرمایه گذاری و بهره وری تولید منجر به رشد و توسعه اقتصادی می گردد. بنا براین یک رابطه معناداری بین پس اندازهای یک جامعه با میزان سرمایه گذاری و رشد اقتصادی وجود دارد.

در نتیجه در تائید رابطه معنادار و ارتباط نزدیک پس اندازها، نقدینگی و سرمایه گذاری می توان به مثال ملموس هجوم پس اندازهای انباشته شده و وجوه نقد غیردولتی در سرمایه گذاری در مسیرهای انحرافی بازارهای موازی نظیر طلا، سکه، ارز، خودرو و ... در چند سال اخیر اشاره کرد که بنا به دلایل مختلف جبران کاهش ارزش پول ملی، حفظ پس اندازها در برابر تورم، کسب سود بیشتر و ... و نبود جذابیت و بستر های لازم برای ورود به بازار سرمایه مولد و اشتغال زا، نه تنها به اقتصاد و تولید ناخالص داخلی نیانجامیده، بلکه اثرات تورمی و بعضاً نابهنجاری اقتصادی را به بار آورده است. به هر ترتیب افزایش وجوه نقد و شبه نقد در دست جامعه که همواره به سیل ویرانگر تشبیه شده است و تهدید

تلقی می شود را زمانی می توان به فرصت در اقتصاد تلقی نمود که با بهره وری عوامل تولید همراه بوده و در مسیر سرمایه گذاری های مولد و اشتغال زا در تولید و بویژه در خدمت تامین نقدینگی (سرمایه در گردش) صنایع خودروسازی کشور قرار گرفته تا علاوه بر مشارکت در تولید و اشتغال کشور، به یک ارزش افزوده مناسب و معقول برسد. چیزی که "طرح تبدیل تهدید نقدینگی به فرصت در صنایع خودروسازی کشور" که برای اولین بار در کشور به منظور استفاده در صنعت خودروسازی به آن اشاره شده است، هدف این مقاله بوده و امید است صنعت خودروسازی با همراهی دانشگاه که برای اولین بار در این سطح گسترده در زمینه های مختلف و متنوع مجموعه های خودروسازی شاهد هستیم، افق نوینی در صنعت خودروسازی کشور پدید آمده و این همکاری بسیار نزدیک و مستمر در بلند مدت موجب شکوفایی و رونق هرچه بیشتر در داخلی سازی و تولید شود.

منابع:

- [۱]. www.cbi.ir/showitem/20310.aspx - آمار رشد نقدینگی در سه ماهه ابتدایی سال ۱۳۹۹
- [۲]. www.aftabir.com/articles/view/economy_marketing_business/economy_family/c2_1382260283p1.php/ - اقتصاد-کلان
- [۳]. تقوی، مهدی؛ ۱۳۸۹ (گذار پس انداز و نقش تعیین کننده آن در اقتصاد ایران) سال دهم شماره ۲ (پژوهشنامه علوم اقتصادی، علمی - پژوهشی)
- [۴]. donya-e-eqtesad.com/ بخش-سایت-خوان-۳۵۷۲۰۳۹/۶۲-خانوارهای-ایرانی-سالانه-چقدر-پس-انداز-می-کنند
- [۵]. مجرد، محمدجعفر؛ ۱۳۷۷ (وضعیت اقتصادی جهان پس از بحران مالی آسیا و دور نمای رشد اقتصادی در ایران) ، مجموعه مقالات هشتمین کنفرانس سیاست های پولی و ارزی ، تهران ، پژوهشکده تحقیقات پولی و بانکی
- [۶]. www.bmi.ir/fa/uploadedfiles/publishedfiles/2010_7_20/64311ab41d__eb7395ac6e.pdf
- [۷]. rc.majlis.ir/fa/law/show/92963 - مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی، (قانون نحوه انتشار اوراق مشارکت)
- [۸]. sukuk.ir/fa/اخبار/379-item - صفر - تا - صد - صکوک
- [۹]. www.irna.ir/news/83586329 /جزییات-انتشار-اوراق-مالی-اسلامی-در-لایحه-بودجه-۹۹
- [۱۰]. www.cbi.ir/showitem/20356.aspx - بانک مرکزی